

DOI: <https://doi.org/10.37000/ebbsl.2025.07.01>

УДК 37:331.5:657:004

Тетяна ГНАТЬЄВА,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна
ORCID 0000-0001-6071-0889
email: hnatieva_tn@ukr.net

Ольга ЗАМЛИНСЬКА,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії та економіки підприємства,
Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна
ORCID 0000-0001-6701-7198
email: olgazamlynska@gmail.com

РОЛЬ СУЧАСНИХ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ТА РЕПУТАЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦЯ ОБЛІКОВОЇ ІНДУСТРІЇ

Анотація

Актуальність. Стійке функціонування та розвиток сучасних компаній неможливі без довіри з боку громадськості та інших стейкхолдерів. Одним із ключових чинників формування такої довіри є доброчесність та прозорість практик фінансової звітності. Бухгалтерський облік, як основа фінансової інформації, виконує важливу роль у забезпеченні обґрунтованості управлінських рішень і формуванні репутації організацій. Водночас, попри важливість професії бухгалтера, вона часто сприймається як монотонна та нецікава, особливо серед здобувачів вищої освіти. Таке сприйняття може знижувати мотивацію до навчання й негативно впливати на кар'єрні очікування майбутніх фахівців, а також на рівень залученості у фахову підготовку.

Метою даного дослідження є аналіз взаємозв'язку між сприйняттям здобувачами професії бухгалтера, їхньою навчальною мотивацією та баченням майбутньої кар'єри, формування аналітичних інструментів репутаційного контенту бухгалтера, та заходів з протидії репутаційним ризикам з виділенням якісних і кількісних показників.

Методи дослідження. Застосовано метод моделювання структурних рівнянь для побудови та перевірки концептуальної моделі, що описує ці зв'язки. Емпіричне дослідження здійснено на вибірці з 78 здобувачів бакалаврату спеціальності «Облік і оподаткування» в одному з українських закладів вищої освіти.

Отримані результати свідчать про наявність статистично значущого прямого впливу позитивного сприйняття професії на кар'єрні очікування здобувачів. Водночас виявлено, що мотивація до навчання та активна участь у вивченні професійно-орієнтованих освітніх компонентів виступають посередниками у цьому зв'язку. Це свідчить про необхідність комплексного підходу до популяризації професії бухгалтера, зокрема через формування

позитивного образу фаху в освітньому середовищі та підтримку мотиваційних чинників навчального процесу.

Практична цінність роботи. Отримані результати можуть бути корисними для розробників освітніх програм, викладачів, адміністрацій ЗВО, а також стейкхолдерів у сфері бухгалтерської освіти для удосконалення підходів до професійної орієнтації та підвищення якості підготовки майбутніх бухгалтерів.

Висновки. Серед ключових стратегічних напрямів формування компетенцій фахівця облікової індустрії варто виділити оновлення освітніх програм із фокусом на цифрову аналітику, кіберетичну відповідальність та управлінське мислення, розробку регуляторних механізмів для вирішення етичних питань, стандартизацію використання AI в бухгалтерії, а також створення системи репутаційного рейтингу фахівців. Подальші дослідження мають зосереджуватись на впливі автоматизації на зайнятість, етичні норми та сприйняття професії. Баланс між інноваціями та професійною етикою є критичним для збереження престижу й довіри до облікової професії.

Ключові слова: бухгалтерський облік, аналіз, моделі структурних рівнянь, бухгалтерська професія, репутація, бухгалтерська освіта, аналітичні інструменти репутаційного контенту, цифрові технології.

UDC 37:331.5:657:004

Tetiana HNATIEVA,

PhD in Economics,

Associate Professor of the Department
of Accounting and Taxation

Odesa State Agrarian University, Odesa, Ukraine

ORCID 0000-0001-6071-0889

email: hnatieva_tn@ukr.net

Olga ZAMLYNSKA,

PhD in Economics,

Associate Professor of the Department
of Economic Theory and Enterprise Economics,
Odesa State Agrarian University, Odesa, Ukraine

ORCID 0000-0001-6701-7198

email: olgazamlynska@gmail.com

THE ROLE OF MODERN ACCOUNTING, ANALYTICAL AND REPUTATIONAL TOOLS IN THE FORMATION OF THE COMPETENCIES OF A SPECIALIST IN THE ACCOUNTING INDUSTRY

Abstract

Relevance. *The sustainable functioning and development of modern companies is impossible without the trust of the public and other stakeholders. One of the key factors in building such trust is the integrity and transparency of financial reporting practices. Accounting, as the foundation of financial information, plays a crucial role in substantiating managerial decisions and shaping the reputation of organizations. However, despite the significance of the accounting profession, it is often perceived as monotonous and uninteresting, especially among higher education students. This perception can reduce motivation for learning, negatively affect future career expectations, and lower engagement in professional training.*

Purpose of the study. *The study aims to analyze the relationship between students' perception of the accounting profession, their educational motivation, and vision of their future careers. It also seeks to develop analytical tools for evaluating accountants' reputational content and propose measures to counter reputational risks using both qualitative and quantitative indicators.*

Methods. *The method of structural equation modeling was applied to build and test the conceptual model describing these relationships. The empirical study was conducted among a sample of 78 undergraduate students majoring in "Accounting and Taxation" at a Ukrainian higher education institution.*

Results. *The findings demonstrate a statistically significant direct impact of a positive perception of the profession on students' career expectations. Moreover, educational motivation and active involvement in studying professionally oriented subjects serve as mediators in this relationship. These insights highlight the need for a comprehensive approach to promoting the accounting profession, particularly through creating a positive image in the academic environment and supporting motivational factors in the learning process.*

Practical value of the study. *The results may be useful for curriculum developers, educators, university administrators, and stakeholders in accounting education to refine career orientation strategies and improve the quality of future accountants' training.*

Conclusions. *Key strategic directions for developing competencies in the accounting profession include updating educational programs with an emphasis on digital analytics, cyber-ethical responsibility, and managerial thinking; developing regulatory mechanisms to address ethical issues; standardizing the use of AI in accounting; and establishing a reputation rating system for professionals. Future research should focus on the impact of automation on employment, ethical standards, and public perception of the profession. Striking a balance between innovation and professional ethics is critical to maintaining the prestige and trustworthiness of the accounting profession.*

Keywords: *accounting, analysis, structural equation modeling, accounting profession, reputation, accounting education, analytical tools for reputational content, digital technologies.*

Вступ. Репутація сучасного бухгалтера формується не лише завдяки професійній компетентності, а й через його здатність ефективно комунікувати з користувачами фінансової інформації, зберігаючи при цьому баланс між прозорістю та конфіденційністю. Важливим стає уміння представити облікові й аналітичні дані у зрозумілому та практично цінному форматі. Адаптація до цифрового середовища, цифрова грамотність, здатність працювати в мультифункціональних облікових системах, постійне професійне навчання – усе це критично впливає на репутаційний капітал бухгалтера. Кількість випускників у сфері бухгалтерського обліку поступово скорочується, що супроводжується спадом ентузіазму серед здобувачів, які обирають цю сферу для навчання. Водночас галузь стикається з гострою нестачею бухгалтерів-практиків, спричиненою низкою

факторів: жорсткими умовами вступу, негативним сприйняттям професії, несправедливими принципами оплати праці, браком професійної різноманітності, надмірною увагою до спеціалізації та високою вартістю здобуття необхідної освіти. Підготовка висококваліфікованих бухгалтерів – це складний і відповідальний процес, оскільки податкова політика та нормативна база бухгалтерського обліку й звітності постійно змінюються. Це зумовлено глобалізацією бізнесу, стрімким розвитком інформаційних технологій і зміною суспільних запитів. Саме тому здобувачі повинні щоденно вдосконалювати свої знання, щоб досягти глибокого професійного розуміння та практичних навичок у сферах бухгалтерського обліку, оподаткування й аудиту, включно з володінням професійною англійською мовою.

Сьогодні, з огляду на зростання обсягу іноземних інвестицій в економіку України та широке застосування міжнародних стандартів фінансової звітності, попит на бухгалтерів на ринку праці швидко збільшується. Особливо затребуваними є сертифіковані фахівці, які здобули кваліфікацію за міжнародними програмами (ACCA, ACCA (DipIFR), CAP, CIPA, IFA, IFA (DipIFR), CIMA, CMA, IFA) та мають атестацію відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Вимоги до таких спеціалістів передбачають високий рівень теоретичних знань у галузях бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності й аудиту, професійної етики та незалежності, фінансового й управлінського обліку, а також організації бухгалтерського процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Протягом багатьох років науковці та практики І.А. Белоусова, В.М. Жук, В.М. Метелиця В.С. Микульський, О.Д. Михасик, Л.А. Поливана, Г.О. Соболев та інші [1-7] намагалися сформулювати всеохоплююче визначення бухгалтерського обліку. Його традиційно трактують як систематичний процес, що охоплює реєстрацію, класифікацію та узагальнення фінансових операцій. Сучасні підходи розширили цю концепцію, включаючи ідентифікацію, вимірювання та передачу економічної інформації – ключові елементи, що сприяють ухваленню обґрунтованих управлінських рішень.

Необхідність довіри до фінансової звітності підкреслює важливу роль бухгалтерів та пов'язаних з ними організацій. Формування іміджу бухгалтерської професії як сфери, що вирізняється довірою та респектабельністю, є ключовим фактором для залучення найкваліфікованіших фахівців. Однак, щоб зробити сферу бухгалтерського обліку привабливою для талановитих професіоналів, необхідно запропонувати конкурентні умови, кар'єрні виклики та справедливую систему винагороди. Разом із глобалізацією міжнародні економічні тенденції та цифровізація спричинили значні зміни у професії. Впровадження хмарних обчислень, безперервного обліку, штучного інтелекту, великих даних та блокчейн-технологій відкривають нові можливості, але водночас створюють низку викликів для фахівців [8; 9].

Здобувачі бухгалтерських спеціальностей приймають рішення про подальшу кар'єру під впливом сукупності внутрішніх та зовнішніх факторів, зокрема ризиків

воєнного стану та перспектив конкурентоспроможності у повоєнному відновленні, відповідального ведення бізнесу та впровадження стандартів ЄС [8, 9]. Дослідження Л.О.Базиля та В.Ф.Орлова [10,с.331] засвідчують неоднозначність їхнього впливу: внутрішня мотивація та обізнаність у сфері обліку часто відіграють вирішальну роль, тоді як попередній досвід навчання у школі – має менший вплив. Натомість фінансові аспекти, умови працевлаштування та співвідношення майбутніх вигод і витрат стають визначальними у виборі кар'єрного шляху здобувачів [11, с.112].

Мета. Дослідження спрямоване на оцінку впливу сприйняття здобувачами професії бухгалтера на їхню мотивацію, рівень залученості у навчальний процес та кар'єрні перспективи у сфері бухгалтерського обліку. Особливу увагу приділено взаємозв'язку між ставленням здобувачів до бухгалтерської діяльності та їхньою активністю на заняттях.

Для аналізу цих аспектів було зібрано емпіричні дані шляхом проведення опитування серед здобувачів, які навчаються на освітній програмі «Облік і оподаткування» факультету економіки та управління Одеського державного аграрного університету. Метод моделювання структурних рівнянь (SEM) використовується як аналітичний інструмент для глибокого дослідження залежностей між ключовими змінними, дозволяючи встановити статистично значущі взаємозв'язки між сприйняттям професії, мотивацією та академічною залученістю здобувачів.

Завдяки такому підходу дослідження дає можливість ідентифікувати основні фактори, що впливають на формування професійного вибору здобувачів бухгалтерської спеціальності, а також оцінити потенційні шляхи підвищення мотивації здобувачів та популяризації професії бухгалтера.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціально-когнітивна теорія кар'єри охоплює ключові аспекти індивідуального кар'єрного розвитку та процесу прийняття рішень. Вона аналізує професійний вибір, академічні прагнення, а також наполегливість і досягнення на обраному кар'єрному шляху. Ця комплексна модель враховує особистісні, контекстуальні та поведінкові фактори, що визначають формування кар'єри та процес ухвалення рішень [12].

Змінні, що впливають на вибір майбутньої професії, можна розподілити на дві ключові категорії:

- Внутрішні фактори – особистісні переконання, інтереси, попередній досвід та схильність до певної діяльності.

- Зовнішні фактори – фінансові міркування, професійні перспективи, умови праці та співвідношення доходів і витрат.

Дослідження підтверджують, що фінансові аспекти, специфіка роботи та довгострокові перспективи суттєво впливають на рішення здобувачів щодо кар'єри в бухгалтерському обліку. Водночас попередній досвід бухгалтерської справи та особисті інтереси також відіграють важливу роль у визначенні їхнього

професійного шляху. Обидва типи факторів концептуалізуються як дві складові мотивації – внутрішня та зовнішня.

Таким чином, розуміння сприйняття здобувачами професії бухгалтера та його впливу на мотивацію до академічного процесу є вкрай важливим для викладачів та політиків у сфері освіти. Позитивне ставлення до професії може стати ключовим мотиватором, підвищуючи залученість здобувачів у навчальний процес. Однак механізм збору інформації про професію є багатограним і включає такі аспекти, як:

- суспільний імідж бухгалтерської діяльності;
- реальність її застосування в професійних ситуаціях;
- перспективи кар'єрного зростання;
- вплив авторитетних рольових моделей у сфері;
- відповідність професії особистим цінностям і кар'єрним прагненням.

Виходячи з наведених міркувань, було сформульовано таку гіпотезу:

Гіпотеза 1. Існує позитивний і прямий взаємозв'язок між сприйняттям здобувачами спеціальності «Облік і оподаткування» професії бухгалтера та їхньою мотивацією до виконання поточних, модульних та підсумкових завдань, проходження навчальних та виробничих практик, а також проведення наукових досліджень та написання кваліфікаційних робіт.

Бінарна модель мотивації може піддаватися критичному аналізу, однак вона є загальновизнаною у своїй основній формі: внутрішня та зовнішня мотивація. Внутрішня мотивація виникає з особистих прагнень, захоплень та інтересу до освітніх компонент. Зовнішня мотивація, навпаки, базується на прагненні досягнення зовнішніх цілей, зокрема фінансових чи репутаційних вигід.

Наприклад, здобувачі можуть обирати кар'єру бухгалтера через справжній інтерес до цієї сфери (внутрішня мотивація) або з огляду на її привабливі матеріальні перспективи (зовнішня мотивація). Таким чином, академічний шлях здобувачів формує поєднання внутрішніх переконань та зовнішніх факторів, а рівень їхньої залученості в навчальний процес залежить від комплексу факторів, включаючи попередній досвід та сприйняття професії.

Залученість здобувачів освіти визначається рівнем зусиль, часу та енергії, які вони спрямовують на виконання навчальних завдань. Це охоплює не лише процес навчання, а й активну взаємодію з однолітками та викладачами щодо змісту освітнього компоненту. Вона включає кілька вимірів: від активної участі здобувачів у навчальних процесах до їхньої внутрішньої мотивації, стійкого інтересу до дисциплін та усвідомленого підходу до засвоєння знань. Окрім цього, залученість передбачає розвинені навчальні навички, готовність до дискусій та обговорень, емоційне сприйняття навчального матеріалу, ефективну співпрацю з одногрупниками і викладачами, а також стабільний рівень академічної успішності.

Мотивація здобувачів освіти та їхня зацікавленість у навчальному процесі є визначальними факторами академічного успіху [11]. Освіта відбувається у

соціальному контексті – як під час занять, так і поза їх межами – і формується через сприйняття здобувачами професії бухгалтера, їхній особистий досвід, рівень самооцінки та характер взаємодії з оточенням. Сукупність цих чинників не лише стимулює прагнення до навчальних досягнень, а й сприяє підвищенню задоволеності навчальним процесом, створюючи умови для глибшого засвоєння знань та розвитку професійних навичок.

Отже, усвідомлення того, як підвищена мотивація сприяє активному залученню здобувачів до виконання поточних навчальних завдань, є ключовим фактором освітнього процесу. Глибоке розуміння цього взаємозв'язку сприяє формуванню більш динамічного та продуктивного навчального середовища, що, у свою чергу, відіграє важливу роль у популяризації професії бухгалтера серед здобувачів бакалаврату.

З огляду на багатогранну природу залученості, очевидно, що мотивація здобувачів відіграє ключову роль у навчальному процесі. Високомотивовані здобувачі з більшою ймовірністю демонструють активну участь та глибоку залученість під час аудиторних занять. Таким чином, існує позитивний взаємозв'язок між мотивацією здобувачів до вивчення обліку та оподаткування та рівнем їхньої залученості до освітнього процесу.

На основі вищезазначеної концепції була сформульована наступна гіпотеза:

Гіпотеза 2. Існує позитивний та прямий зв'язок між мотивацією здобувачів з обліку та оподаткування та їхньою залученістю до виконання поточних навчальних завдань. Мотивація здобувачів формується під впливом різних чинників, зокрема сприйняття гарантій зайнятості, перспектив кар'єрного зростання, особистих переконань, досвіду, а також пошуку сенсу і безпеки, що суттєво впливає на їхнє кар'єрне рішення. Внутрішня і зовнішня мотивація відіграють ключову роль у прагненні здобувачів здобути професійну бухгалтерську кваліфікацію.

Отже, очікується позитивний зв'язок між мотивацією здобувачів-бухгалтерів та їхнім сприйняттям кар'єри. Мотивовані здобувачі з більшою ймовірністю будуть активно шукати можливості для вдосконалення своїх навичок поза межами аудиторії, беручи участь у інших заходах, стажуваннях та професійному розвитку. Вони активно шукатимуть можливості для нетворкінгу в бухгалтерській спільноті, братимуть участь у галузевих заходах, нетворкінг-сесіях та програмах академічної мобільності.

На основі вищезазначеної концепції була сформульована наступна гіпотеза:

Гіпотеза 3. Існує позитивний і прямий зв'язок між мотивацією здобувачів спеціальності «Облік і оподаткування» та їхнім сприйняттям майбутньої кар'єри.

Серед зовнішніх чинників, що впливають на рішення здобувачів бакалаврату щодо продовження навчання в галузі обліку та оподаткування та їхнє сприйняття майбутнього професійного шляху, одним із найважливіших є фактор професійної реалізації. Ознайомлення з особливостями професії пов'язане з отриманням здобувачами відповідної інформації про специфіку роботи бухгалтера, яку вони

часто отримують під час навчання в університеті або на бухгалтерських курсах в інших освітніх закладах. Однак незалежно від того, чи отримують здобувачі ці знання від університетських викладачів і тренінгів, чи через інформацію, надану професійними організаціями, спостерігається тенденція: ті, хто має більш глибоке уявлення про діяльність бухгалтера, з більшою ймовірністю обирають цей професійний напрямок у майбутньому.

Ця тенденція поширюється і на суміжні галузі, зокрема аудит та оподаткування, які часто стають професійним вибором здобувачів-бухгалтерів. Очікується, що здобувачі, які активно залучені до виконання навчальних завдань, здобудуть глибші знання про своїх майбутніх клієнтів. Це, у свою чергу, допоможе їм краще зрозуміти, як здобуті академічні знання вплинуть на їхню професійну діяльність у майбутньому.

На основі представленої вище концепції були сформульовані наступні гіпотези:

Гіпотеза 4. Існує позитивний і прямий зв'язок між залученням здобувачів спеціальності «Облік і оподаткування» до виконання поточних, підсумкових навчальних та практичних завдань та їхнім сприйняттям майбутньої кар'єри.

Гіпотеза 5. Існує позитивний і прямий зв'язок між уявленнями здобувачів спеціальності «Облік і оподаткування» про професію бухгалтера та їхнім сприйняттям майбутньої професії.

Крім того, ми припустили, що сприйняття здобувачами професійного шляху бухгалтера впливатиме на їхнє уявлення про майбутню професійну діяльність через посередництво мотивації в освітньому середовищі. Аналогічно, мотивація здобувачів відіграватиме ключову роль у формуванні їхнього бачення майбутньої професійної реалізації, а цей зв'язок буде опосередкований активною участю здобувачів в аудиторних заняттях.

Відповідно, ми висунули наступні гіпотези:

Гіпотеза 6. Мотивація здобувачів має позитивний посередницький ефект у зв'язку між уявленнями здобувачів спеціальності «Облік і оподаткування» про професію бухгалтера та їхніми уявленнями про майбутню кар'єру.

Гіпотеза 7. Залученість здобувачів має позитивний посередницький ефект у зв'язку між мотивацією здобувачів з обліку і оподаткування та їхнім сприйняттям майбутньої кар'єри.

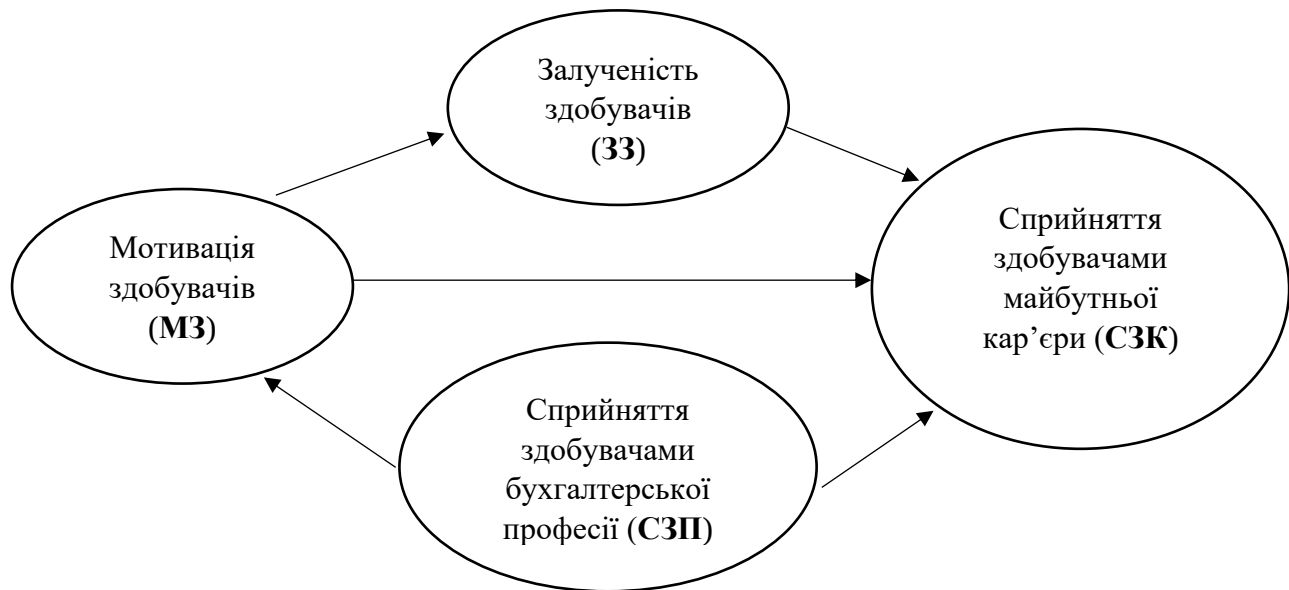
На рисунку 1 представлено пропозицію концептуальної моделі.

У рамках цього дослідження було проведено онлайн-опитування здобувачів, які навчаються за освітньою програмою з бухгалтерського обліку та оподаткування першого рівня (бакалаврського) вищої освіти за спеціальністю «Облік і оподаткування» факультету економіки та управління Одеського державного аграрного університету. Зокрема, до участі були запрошені здобувачі чотирьох курсів денної та заочної форм навчання, що загалом становить 78 здобувачів. Опитування було доступне через платформу Moodle для кожного відповідного

курсу, яка перенаправляла респондентів на зовнішню платформу, де їхні відповіді реєструвалися.

Рис. 1. Концептуальна модель формування сприйняття кар'єри

Джерело: побудовано авторами.

Збір даних проводився на початку другого семестру 2024-2025 навчального року. Опитування залишалося активним протягом тижня, що дозволило здобувачам надіслати свої відповіді. Незважаючи на таку тривалу доступність, із 78 здобувачів 16 (20%) не відповіли на опитування, що становить загалом 62 (80%) валідних відповіді для аналізу.

В опитуванні використовувалася п'ятибальна шкала Ренсіса Лайкерта, де оцінка 1 відповідає "повністю не згоден", а оцінка 5 - "повністю згоден". Це дослідження є частиною ширшої дослідницької ініціативи, спрямованої на вивчення сприйняття здобувачами, які вивчають оподаткування та бухгалтерський облік, сфери бухгалтерського обліку та уявлень про майбутню професію в галузі бухгалтерського обліку та податкового консультування.

Аналіз, проведений у цьому дослідженні, об'єднує 4 шкали для оцінки чотирьох абстрактних понять (конструктів), представлених у структурній моделі, що відображають уявлення здобувачів про бухгалтерську професію, мотивацію здобувачів, залученість здобувачів та уявлення здобувачів про майбутню кар'єру.

У цьому дослідженні було використано метод моделювання структурних рівнянь (SEM) на основі компонентного підходу. Дані були оброблені та проведена оцінка моделей вимірювання. Надійність індикаторів оцінювалася шляхом вивчення їхніх коефіцієнтів навантажень.

Існують різні пропозиції щодо мінімальних значень коефіцієнтів навантажень, які слід зберігати як індикатори, з пропозиціями в діапазоні від 0,4 до 0,708. На думку автора, показники в межах цього діапазону слід вилучати лише в

тому випадку, якщо їх вилучення покращує надійність Сукупного показника (композиту). В інших рекомендаціях пропонується, щоб показники, наведені нижче 0,55 слід відкинути, оскільки значення нижче цього порогу вважаються менш цінними для визначення змінної. У цьому дослідженні було встановлено поріг 0,60. Дані таблиці 1 показують, що коефіцієнти навантаження всіх індикаторів перевищують визначений поріг.

Таблиця 1

Показники індикаторів за коефіцієнтами навантаження

Код індикатора	Індикатор	Коефіцієнт навантаження
<i>Мотивація</i>		
МЗ 1	Мотивований	0,828
МЗ 2	Стимульований	0,695
МЗ 3	Бажання вчитися	0,787
МЗ 4	Амбітний	0,674
МЗ 5	Захоплений	0,849
МЗ 6	Вражений	0,839
<i>Залучення</i>		
ЗЗ 1	Я уважно слухаю вказівки викладача під час занять	0,773
ЗЗ 2	Я повністю зосереджую увагу на викладачі під час занять	0,832
ЗЗ 3	Я ділюся думками та міркуваннями під час обговорень на заняттях	0,635
ЗЗ 4	Я розмірковую над тим, як можу використовувати матеріали курсу в повсякденному житті	0,794
ЗЗ 5	Я розмірковую над тим, як матеріали курсу пов'язані з моїм повсякденним життям	0,774
ЗЗ 6	Я розмірковую над тим, як матеріали курсу можуть бути корисними для моєї кар'єри	0,721
<i>Сприйняття майбутньої кар'єри</i>		
СЗК 1	Заняття з бухгалтерського обліку зробили мене більш оптимістичним щодо моїх майбутніх професійних перспектив	0,819
СЗК 2	Ці предмети сприяють поліпшенню моїх професійних перспектив	0,879
СЗК 3	Ці предмети допоможуть моїй майбутній професійній кар'єрі	0,813
<i>Сприйняття професії бухгалтера</i>		
СЗП 1	Професія бухгалтера є привабливою	0,864
СЗП 2	Бути бухгалтером – це цікава професія	0,919
СЗП 3	Бухгалтери мають хороші перспективи працевлаштування	0,715

Джерело: побудовано авторами за даними [12].

Надійність конструкту, яка оцінює внутрішню узгодженість, в цьому дослідженні оцінювали за допомогою композитного показника надійності, що вимірює, наскільки добре пов'язані між собою індикатори, що відображають одну

латентну змінну. Його значення 0,70-0,90 вважаються прийнятними у більшості досліджень. Якщо композитний показник перевищує 0,90, це може свідчити про надмірну кореляцію (тобто, можливу проблему надмірної узгодженості, коли показники дублюють один одного).

Конвергентна валідність вимірює ступінь позитивної кореляції певного показника з різними показниками тієї самої змінної, тоді як дискримінантна валідність вимірює, чи дійсно показник відрізняється від інших конструктів у тій самій моделі. Конвергентну валідність оцінювали за допомогою критерію Форнелла і Ларкера [13], який стверджує, що показник демонструє конвергентну валідність, якщо значення середньої вилученої дисперсії (AVE) для нього перевищує 0,50. Метод порівнює корінь квадратний AVE кожного конструкта з кореляціями між цим конструктом та іншими змінними у моделі. Якщо корінь квадратний AVE вищий, ніж кореляції з іншими конструктами, це свідчить про належну дискримінантну валідність.

Дискримінантну валідність оцінювали за допомогою порівняння квадратних коренів із значень AVE з кореляціями між латентними змінними, як це було запропоновано Форнеллом і Ларкером [13]. Згідно з цим підходом, показник має дискримінантну валідність, якщо квадратний корінь з AVE кожного конструкту більший за його найвищу кореляцію з будь-яким іншим конструкту, що допомагає забезпечити дискримінантну валідність кожного показника.

У таблиці 2 представлено огляд конструктної надійності, конвергентної валідності та дискримінантної валідності, які оцінюються за допомогою комплексної надійності моделей вимірювання, значень середньої вилученої дисперсії (AVE) та квадратного кореня з AVE відповідно.

Таблиця 2

Надійність та валідність конструктів

Конструкт	Надійність	Конвергентна валідність	Дискримінантна валідність			
	Комплексна надійність	Середня вилучена дисперсія (AVE)	ЗЗ	МЗ	СЗК	СЗП
ЗЗ	0,889	0,574	0,757			
МЗ	0,904	0,612	0,698	0,782		
СЗК	0,876	0,701	0,662	0,684	0,837	
СЗП	0,874	0,701	0,385	0,514	0,507	0,837

Джерело: побудовано авторами.

Результати, представлені в таблиці 2, показують, що всі моделі вимірювання демонструють значення AVE та комплексні показники надійності, що перевищують мінімальний поріг. Зокрема, значення AVE перевищують поріг 0,50, що підтверджує досягнення конвергентної валідності. Крім того, квадратний корінь з кожної змінної перевищує латентну кореляцію змінних, що підтверджує

дискримінантну валідність. Крім того, зведені показники надійності для всіх змінних перевищують 0,70, що свідчить про надійність досліджуваних конструкцій.

Аналіз структурної моделі було проведено за допомогою SEM, що дозволило дослідити взаємозв'язки між змінними в межах конструктивів та оцінити запропоновані гіпотези. У результаті було ретельно перевірено взаємозв'язки, передбачені в моделі. У Таблиці 3 наведено стислий опис гіпотез та відповідних ефектів.

Результати даних таблиці 3 представляють прямі ефекти та специфічні непрямі ефекти. Отримані результати підтвердили висунуті гіпотези. Результати показали позитивний та значущий прямий вплив уявлень здобувачів про професію бухгалтера на мотивацію здобувачів ($\Gamma 1: 0,514$), мотивацію здобувачів на залученість здобувачів ($\Gamma 2: 0,698$), мотивація здобувачів на сприйняття майбутньої кар'єри ($\Gamma 3: 0,337$), залученість здобувачів на сприйняття майбутньої кар'єри ($\Gamma 4: 0,349$) та уявлення здобувачів про професію бухгалтера на сприйняття здобувачами майбутньої кар'єри ($\Gamma 5: 0,199$). Щодо непрямих ефектів, результати вказують на те, що мотивація здобувачів має позитивний непрямий вплив на зв'язок між уявленнями здобувачів про професію бухгалтера та їх сприйняттям майбутньої кар'єри ($\Gamma 6: 0,173$) і що залученість здобувачів має позитивний непрямий вплив на зв'язок між мотивацією здобувачів та їхнім сприйняттям майбутньої кар'єри ($\Gamma 7: 0,244$).

Таблиця 3

Відображення гіпотез та ефектів впливу між конструктами

Гіпотези	Напрямок впливу	Коефіцієнт прямого впливу	Коефіцієнт непрямого впливу	Межі довірчого інтервалу		Значущість (< 0,05)
				нижня	верхня	
Г 1	СЗП->МЗ	0,514		0,385	0,639	+
Г 2	МЗ->ЗЗ	0,698		0,624	0,786	+
Г 3	МЗ->СЗК	0,337		0,152	0,504	+
Г 4	ЗЗ->СЗК	0,349		0,200	0,505	+
Г 5	СЗП->СЗК	0,199		0,053	0,346	+
Г 6	СЗП->МЗ->СЗК		0,173	0,076	0,278	+
Г 7	МЗ->ЗЗ->СЗК		0,244	0,143	0,366	+

Джерело: побудовано авторами.

Ці результати підтверджують наявність комплементарного посередництва, тобто як прямий, так і непрямий ефекти є значущими, вказуючи на один і той самий напрямок (позитивний).

Вплив всіх конструктів у запропонованій моделі було також виражений через коефіцієнт детермінації R^2 . Цей показник відображає дисперсію залежних змінних, що пояснюються незалежними змінними в моделі, і є мірою точності прогнозування. Значення R^2 0,67, 0,33 або 0,19 описуються як значний, помірний або слабкий.

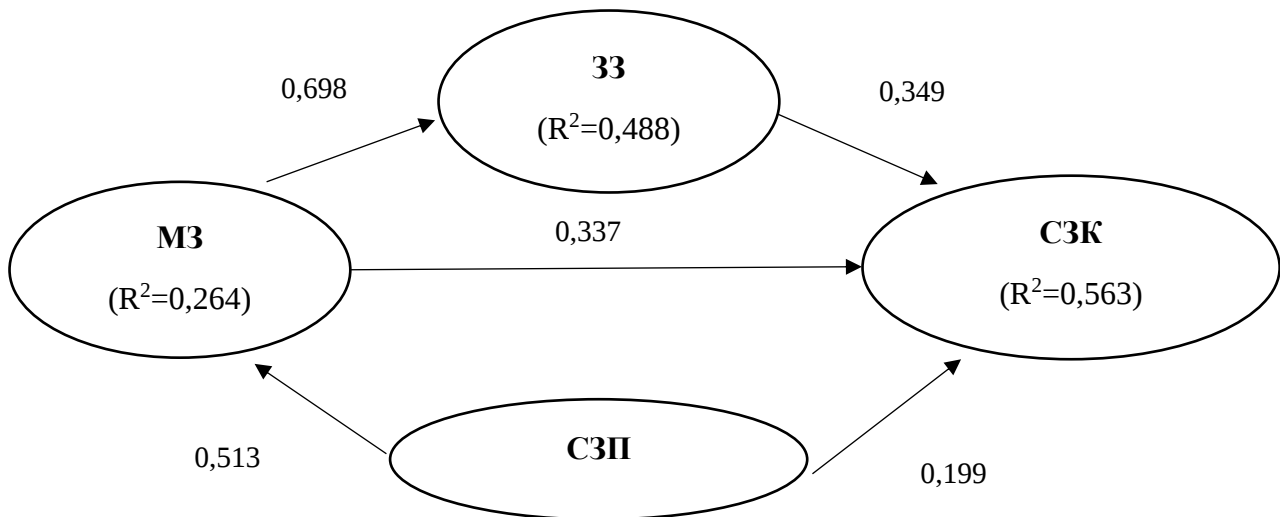

Рис. 2. Структурна модель ефектів впливу конструктів

де СЗП – уявлення здобувачів про професію бухгалтера; МЗ – мотивація здобувачів; ЗЗ – залученість здобувачів; СЗК – уявлення здобувачів про майбутню кар'єру.

Джерело: побудовано авторами.

Результати, наведені на рис. 2 показують, що 24,6% ($0,264 \cdot 100$) дисперсії внутрішніх компонент МЗ пояснюється зовнішньою змінною СЗП. $R^2=0,488$ для змінної ЗЗ означає, що 48,8% дисперсії змінної пояснюється комбінованим впливом змінних СЗП та МЗ. Крім того, $R^2=0,563$ для змінної СПК означає, що 56,3% дисперсії цієї компоненти пояснюється комбінованим впливом зовнішніх змінних СЗП, МЗ та ЗЗ. Загалом, результати показують помірний вплив всіх змінних.

Сприйняття та мотивація здобувачів відіграють вирішальну роль у виборі та успішному розвитку кар'єри в галузі бухгалтерського обліку та оподаткування. До ключових аспектів впливу відносяться [14-16]:

1. Формування професійного іміджу: здобувачі, які сприймають бухгалтерський облік як складну, але престижну та затребувану сферу, частіше схильються до поглибленого вивчення дисципліни та розглядають її як перспективну кар'єру.

2. Рівень мотивації: внутрішня мотивація (інтерес до аналізу фінансових даних, схильність до систематизації та увага до деталей) значно підвищує шанси на успіх у професії. Зовнішня мотивація (висока заробітна плата, стабільність роботи) також впливає на вибір напрямку, але може знижувати глибину залученості.

3. Якість освіти та вплив викладачів: викладачі, які інтегрують реальні бізнес-кейси та ERP-системи в навчальний процес, можуть суттєво змінювати сприйняття

здобувачами професії. Практичний підхід та зв'язок теорії з актуальними тенденціями підвищують зацікавленість і мотивацію.

4. Розвиток навичок та впевненість у собі: здобувачі, які мають можливість працювати з реальними даними, моделювати фінансові сценарії та застосовувати аналітичні інструменти, набувають більшої впевненості у своїх здібностях, що безпосередньо впливає на готовність розпочати професійну діяльність.

5. Кар'єрні перспективи: розуміння перспектив росту (від бухгалтера до фінансового директора чи податкового консультанта) створює додаткову мотивацію для здобувачів, які прагнуть розвиватися у фінансовій сфері.

Досвід у викладанні бухгалтерського обліку та оподаткування, а також практична діяльність у цій сфері надають здобувачам цінне розуміння реальних викликів та можливостей.

Сучасна облікова професія перебуває на етапі глибокої трансформації під впливом автоматизації та технологій штучного інтелекту (ШІ). Інтелектуальні системи значно підвищують ефективність, точність і швидкість обробки облікових операцій, що дозволяє бухгалтерам зосереджуватись на стратегічних функціях з доданою аналітичною цінністю: прогнозуванні, оцінці ризиків, антикризовому управлінні. Однак поряд з позитивними змінами виникають соціальні та етичні виклики. Автоматизація поступово витісняє професії, пов'язані з рутинними завданнями, що потребує переосмислення моделей зайнятості та адаптації професійної підготовки до нових вимог ринку.

Таблиця 4

Аналітичні інструменти, що формують репутаційний контент бухгалтера

Інструмент / Платформа	Заходи протидії репутаційним ризикам	Якісні показники	Кількісні показники
Power BI / Tableau	Контроль вхідних даних, прозорість візуалізацій	Рівень довіри користувачів, професійне сприйняття	Кількість дашбордів, частота використання, відгуки
LinkedIn / Facebook / блог	Контроль за контентом, дотримання етичних норм	Якість професійного контенту, експертність	Індекс онлайн-репутації, кількість підписників, охоплення публікацій
Xero / SAP / QuickBooks	Захист даних, політика безпеки, рольові доступи	Репутація як надійного аналітика	Частота оновлення бази, показник автоматизації, кількість помилок
Публікації / вебінари	Перевірка фактів, уникнення конфлікту інтересів	Рівень експертної довіри, професійний імідж	Кількість переглядів, кількість посилань/цитувань, рейтинг матеріалу
Електронне портфоліо / сайт-фахівця	Регулярне оновлення, верифікація кейсів	Прозорість, доказова база професіоналізму	Кількість завантажень, кількість сертифікатів, середній бал оцінки

Джерело: побудовано авторами на основі [20].

Особливого значення набувають питання конфіденційності та етичності використання даних, що прямо впливають на репутаційний капітал бухгалтера та довіру до професії загалом [17-19].

Формування фахівця облікової індустрії цифрової епохи неможливе без активного застосування новітніх аналітичних інструментів (Power BI, Xero, SAP, штучний інтелект для прогнозного аналізу), розвитку репутаційних платформ (LinkedIn, електронні портфоліо, професійні сервіси оцінювання) та нової освітньої парадигми.

Таблиця 4 демонструє приклади сучасних аналітичних інструментів, які сприяють формуванню репутаційного контенту у сфері бухгалтерського обліку, заходи зниження ризиків втрати репутації та відповідні якісні і кількісні показники.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отримані результати підтвердили висунуті гіпотези. Зокрема, було виявлено, що сприйняття здобувачами професії бухгалтера має значний і позитивний вплив на їхню мотивацію на заняттях. Цей висновок узгоджується з попередніми дослідженнями в цій галузі, зокрема з дослідженнями, присвяченими здобувачам-бухгалтерам та їхнім поглядам на професію бухгалтера. Він також узгоджується з тим, що на мотивацію здобувачів може впливати їхнє сприйняття професії бухгалтера, особливо з точки зору того, наскільки вона пропонує сприятливе співвідношення майбутніх вигод і витрат або як позитивне сприйняття бухгалтерського обліку може підвищити академічну успішність здобувачів. У світлі цих результатів очевидно, що те, як здобувачі сприймають професію бухгалтера, має значний вплив на їхню мотивацію до вивчення бухгалтерського обліку та оподаткування. Крім того, підтверджений позитивний посередницький вплив мотивації на зв'язок між сприйняттям професії та уявленнями здобувачів про майбутню кар'єру підкреслює важливість сприйняття здобувачами професії у формуванні їхнього професійного світогляду.

Попри виявлений прямий зв'язок між уявленнями здобувачів щодо професії бухгалтера та їхніми очікуваннями майбутньої кар'єри, результати дослідження свідчать, що значний вплив професійних уявлень на кар'єрні перспективи здійснюється опосередковано – через мотивацію здобувачів. Цю тезу підтверджують попередні дослідження, зокрема ті, що акцентують увагу на ролі зовнішніх стимулів у формуванні мотивації до навчання та сприйняття майбутньої професійної діяльності.

Крім того, дослідження виявило позитивний зв'язок між мотивацією здобувачів та їхньою залученістю до навчального процесу, що узгоджується з припущенням про нерозривний зв'язок між цими двома аспектами. Мотивація охоплює прагнення людини до досягнення мети, яке може включати як внутрішні, так і зовнішні чинники, часто виконуючи інструментальну функцію для досягнення зовнішньої цілі. Отже, вмотивовані здобувачі схильні вкладати свої зусилля, час та енергію у виконання навчальних завдань, здобуття знань та взаємодію з колегами,

однорупниками та викладачами щодо змісту курсу та освітньої діяльності – процесів, які визначають сенс їхньої залученості.

Здобувачі з високим рівнем залученості до навчальної діяльності, ймовірно, очікують позитивних результатів у своїй майбутній професійній діяльності. Цей висновок узгоджується з попередніми дослідженнями, які свідчать, що здобувачі старших курсів активно формують свою професійну ідентичність і здатність до працевлаштування, орієнтуючись на певний предмет або курс. Це підкреслює посередницьку роль залученості здобувачів у взаємозв'язку між мотивацією та сприйняттям майбутньої професії.

Це дослідження висвітлює ключові фактори, що впливають на сприйняття здобувачами їхньої майбутньої кар'єри. Попередні дослідження показали, що здобувачі як бухгалтерських, так і небухгалтерських спеціальностей часто мають суперечливі погляди на бухгалтерську професію – поєднання високого статусу з низькою оцінкою. Ці погляди формуються та закріплюються під час вступних курсів з бухгалтерського обліку.

Суспільні стереотипи – зокрема уявлення про бухгалтерів як про пасивних, відсторонених і невиразних – та виклики, з якими стикається професія, такі як розвиток інформаційних технологій, хмарні обчислення, безперервний облік, штучний інтелект, великі дані та технологія блокчейн, надають можливість перегляду цих усталених поглядів.

У контексті кризи бухгалтерської професії, що проявляється у скороченні кількості здобувачів на бухгалтерських програмах і зменшенні участі в іспитах на отримання сертифіката АССА, необхідне більш привабливе представлення бухгалтерської освіти та професії. Це може сприяти підвищенню довіри серед громадськості, клієнтів та професійних асоціацій.

З теоретичної точки зору, дослідження показує, що сприйняття здобувачів впливає на їхнє уявлення про майбутню кар'єру опосередковано—через мотивацію, яка, своєю чергою, взаємопов'язана із залученістю. Це підтверджує попередні дані про ці взаємозв'язки та акцентує важливість мотивації здобувачів під час вивчення бухгалтерського обліку та оподаткування, що дозволяє формувати позитивне сприйняття професійного майбутнього й уникати негативних стереотипів.

З практичної точки зору, дослідження надає важливу інформацію для викладачів, професіоналів та професійних асоціацій щодо необхідності розроблення інноваційної політики, спрямованої на залучення найкращих здобувачів до професії. Крім того, отримані результати демонструють взаємозв'язок між змінними моделей та їхній вплив одна на одну, що дає змогу зробити висновки про інші професії зі схожими кар'єрними шляхами, такі як інженери, науковці чи IT-фахівці.

Варто також враховувати певні обмеження дослідження. Зокрема, невелику кількість відповідей та потенційні труднощі в узагальненні результатів. Попри це, отримані дані вважаються достатніми для забезпечення високого рівня довіри до

висновків. Крім того, хоча узагальнення результатів може викликати занепокоєння, обрані методи дослідження є найбільш відповідними для вирішення поставлених завдань. Ці обмеження відкривають перспективи для подальших досліджень. Зокрема, розширення аналізу за рахунок включення даних з інших закладів вищої освіти, що дозволить збільшити вибірку та провести порівняльні дослідження з університетами інших країн, підвищуючи загальну валідність отриманих результатів.

Серед ключових стратегічних напрямів варто виділити оновлення освітніх програм з акцентом на цифрову аналітику, кібернетичну відповідальність і управлінське мислення, розробку регуляторних механізмів для вирішення етичних дилем і захисту облікової інформації, галузеву співпрацю з метою стандартизації практик використання AI-інструментів у бухгалтерії, формування індексів репутаційного рейтингу фахівців на основі їх цифрової активності, професійного портфоліо, сертифікацій та відгуків.

Подальші дослідження повинні охоплювати комплексну оцінку впливу автоматизації на структуру зайнятості, трансформацію етичних стандартів і суспільне сприйняття фахівця облікової індустрії. Лише збалансований підхід до інтеграції інновацій дозволить зміцнити професію у майбутньому. Впровадження репутаційно-орієнтованих освітніх стратегій, індивідуальних траєкторій розвитку, мотиваційних інструментів і цифрової трансформації професії стає необхідною умовою збереження престижу професії та підвищення довіри до неї з боку бізнесу і суспільства.

Список використаної літератури

1. Белоусова І. А. Розвиток бухгалтерської професії як важливий чинник подолання економічної кризи в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2009. № 5. С. 3–6.
2. Жук В. М. Інституціональні засади розвитку професії бухгалтера. *Облік і фінанси*. 2010. № 2. С.122-127. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/institucionalni-zasadi-rozvitku-profesii-buhgaltera-1219.html> (Дата звернення 16.04.2025).
3. Метелиця В. М. Розвиток бухгалтерської професії в умовах глобалізації світової економіки. *Облік і фінанси*. 2012. № 2. С. 52-59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2012_2_11 (Дата звернення 18.04.2025).
4. Микульський В. С. Трансформація професії бухгалтера в умовах диджиталізації управління. *Економіка АПК*. 2019. №6. С. 103-110. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201906103> (Дата звернення 18.04.2025).
5. Михасик О. Д., Кітченко М. І. Професія бухгалтера в Україні: сучасні виклики та перспективи. *Професійна освіта : проблеми і перспективи*. 2017. Вип. 12. С. 36-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Profos_2017_12_10 (Дата звернення 18.04.2025).

6. Поливана Л. А. Зникнення професії бухгалтер з розвитком штучного інтелекту. *Економічні науки*. 2016. № 171. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/18486/1/19_171_2016.pdf.
7. Соболев Г. О. Роль мотивації у системі безперервного професійного розвитку бухгалтера. *Якість вищої освіти : сучасні тенденції та перспективи розвитку освітньої діяльності вищого навчального закладу*: матеріали ХІ Міжнар. наук.-метод.конф., 18-19 лют. 2016 р. Полтава: ПУЕТ, 2016. С. 396-398. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/3726>.
8. Gulin D., Hladika M., Ivana V. Digitalization and the challenges for the accounting profession. *Entrenova conference proceedings*, (September 12, 2019). 2019. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3492237> (Дата звернення 20.04.2025).
9. Soma S. Blockchain – opportunities and challenges for accounting professionals. *Journal of corporate accounting and finance*. 2020. № 31. P.65–67. DOI: <https://doi.org/10.1002/jcaf.22430> (Дата звернення 20.04.2025).
10. Базиль Л. О., Орлов В. Ф. Методологія формування кар'єрних орієнтацій і досягнення професійного успіху. *Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи* / за ред. В. Г Кременя. та Н. Г. Ничкало. Київ : Знання України, 2018. С. 330–337. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162002427.pdf> (Дата звернення 20.05.2025).
11. Клименко Ю. О. Особливості кар'єрних орієнтацій студентів. *Психологія і особистість*. 2022. №1 (21). С.100-114. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1798096> (Дата звернення 20.05.2025).
12. Sampaio C., Régio M., Sebastiao J. R. The influence of students' perceptions and motivation on accounting and taxation careers. *Administrative science*. 2024. Vol. 14(1), № 18. DOI: <https://doi.org/10.3390/admsci14010018> (Дата звернення 20.05.2025).
13. Fornell C., Larker David F. Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error. *Journal of Marketing Research*. 1981. №18. P. 39–50. DOI: <https://doi.org/10.1177/002224378101800104>.
14. Richardson P., Dellaportas S., Perera L. Towards a conceptual framework on the categorization of stereotypical perceptions in accounting. *Journal of accounting literature*. 2015. Vol. 35, №1. P.28–46. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acclit.2015.09.002>.
15. Burke J. A., Polimeni Ralph S. The accounting profession is in crisis. *The CPA Journal*. 2023. December. URL: <https://www.cpajournal.com/2023/12/01/the-accounting-profession-is-in-crisis/> (Дата звернення 20.05.2025).
16. Trapnell J. E., Mezzio S. Accounting education disrupted transforming to face a challenging future. *The CPA Journal*. 2023. December. URL: <https://www.cpajournal.com/2023/12/29/accounting-education-disrupted/> (Дата звернення 20.05.2025).

17. Замлинський В., Скрипник Н., Федака В. Управління персоналом в умовах воєнного стану: інтеграція цифрових технологій. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. № 338 (1) С. 555-563. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-82>.

18. Жук В. М., Василішин С. І., Замлинський В. А. Професія бухгалтера в управлінні підприємством та його економічною безпекою : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2023. 180 с.

19. Жук В., Замлинський В., Дяченко О. Роль бухгалтерського обліку у становленні економічної науки. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2023. № 318(3). С.29-33. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-4>.

20. Замлинський В. А., Найда А. В., Замлинська О. В. Сучасні аналітичні інструменти відповідального ведення бізнесу та впровадження стандартів ЄС для сталого розвитку в агропродовольчому секторі. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9, № 3. С. 160-168. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-28>.

References

1. Belousova, I. A. (2009). Development of the accounting profession as an important factor in overcoming the economic crisis in Ukraine. *Accounting and Audit*, 5, 3-6 [in Ukrainian].

2. Zhuk, V. M. (2010). Institutional foundations of the development of the accounting profession. *Accounting and Finance*, 2, 122-127. <https://magazine.faaf.org.ua/institucionalni-zasadi-rozvitku-profesii-buhgaltera-1219.html> [in Ukrainian].

3. Metelytsia, V. M. (2012). The development of the accounting profession in the context of globalization of the world economy. *Accounting and Finance*, 2, 52-59. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2012_2_11 [in Ukrainian].

4. Mikuls'kyi, V. S. (2019). Transformation of the accounting profession in the context of management digitalization. *Economy of the Agro-Industrial Complex*, 6, 103-110. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201906103> [in Ukrainian].

5. Mykhasyk, O. D., & Kitchchenko, M. I. (2017). The accounting profession in Ukraine: Current challenges and prospects. *Professional Education : Problems and Prospects*, 12, 36-40. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Profos_2017_12_10 [in Ukrainian].

6. Polyvana, L. A. (2016). The disappearance of the accounting profession with the development of artificial intelligence. *Economic Sciences*, 171. https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/18486/1/19_171_2016.pdf [in Ukrainian].

7. Sobol, H. O. (2016). The role of motivation in the system of continuous professional development of accountants. *Quality of Higher Education : Modern Trends*

- and Prospects for Development, 396-398.
<http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/3726> [in Ukrainian].
8. Gulin, D., Hladika, M., & Ivana, V. (2019). Digitalization and the challenges for the accounting profession. *Entrenova Conference Proceedings*.
<https://doi.org/10.2139/ssrn.3492237>
9. Soma, S. (2020). Blockchain – Opportunities and challenges for accounting professionals. *Journal of Corporate Accounting and Finance*, 31, 65–67.
<https://doi.org/10.1002/jcaf.22430>
10. Bazyl', L. O., & Orlov, V. F. (2018). The methodology for forming career orientations and achieving professional success. (V. G. Kremen' & N. G. Nychkalo, Eds.). *Conceptual Foundations for the Development of Adult Education: Global Experience, Ukrainian Realities and Prospects*, 330–337.
<https://core.ac.uk/download/pdf/162002427.pdf> [in Ukrainian].
11. Klymenko, Yu. O. (2022). Features of career orientations of students. *Psychology and Personality*, 21, 100-114.
<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1798096> [in Ukrainian].
12. Sampaio, C., Régio, M., & Sebastiao J. R. (2024). The influence of students' perceptions and motivation on accounting and taxation careers. *Administrative Science*, 14(1), 18. <https://doi.org/10.3390/admsci14010018>
13. Fornell, C., & Larker, D. F. (1981). Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error. *Journal of Marketing Research*, 18, 39–50. <https://doi.org/10.1177/002224378101800104>
14. Richardson, P., Dellaportas, S., & Perera, L. (2015). Towards a conceptual framework on the categorization of stereotypical perceptions in accounting. *Journal of Accounting Literature*, 35(1), 28–46. <https://doi.org/10.1016/j.acclit.2015.09.002>
15. Burke, J. A., Polimeni R. S. (2023). The accounting profession is in crisis. *The CPA Journal*. <https://www.cpajournal.com/2023/12/01/the-accounting-profession-is-in-crisis/>
16. Trapnell, J. E., & Mezzio, S. (2023). Accounting education disrupted: Transforming to face a challenging future. *The CPA Journal*. <https://www.cpajournal.com/2023/12/29/accounting-education-disrupted/>
17. Zamlinskyi, V., Skrypnyk, N., & Fedaka, V. (2025). Personnel management under martial law: Integration of digital technologies. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 338(1), 555-563. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-82> [in Ukrainian].
18. Zhuk, V. M., Vasilyshyn, S. I., & Zamlinskyi, V. A. (2023). The accounting profession in enterprise management and economic security. Kyiv: NNC "IAE" [in Ukrainian].
19. Zhuk, V., Zamlinskyi, V., & Dyachenko, O. (2023). The role of accounting in the development of economic science. *Herald of Khmelnytskyi National University*.

Economic Sciences, 318(3), 29-33. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-4> [in Ukrainian].

20. Zamlynskyi, V. A., Nayda, A. V., & Zamlynska, O. V. (2024). Modern analytical tools for responsible business conduct and implementation of EU standards for sustainable development in the agri-food sector. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 9(3), 160-168. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-28> [in Ukrainian].

Надходження рукопису до журналу: 05.06.2025

Прийнято до друку рукопис після рецензування: 11.06.2025

Дата публікації: 30.06.2025